

Ko te ripoata tenei ate kai-tirotiro mo te Takiwa o Hokianga:—

“E tino mohiotia ana he nui nga painga i puta mai ki nga Maori o te Takiwa Tokerau i runga i nga whakahaere o nga Kura Maori. a na runga hoki i aua whakahaere i ngawari ai nga taupatupatutanga i waenganui i nga iwi e rua. Hei tohu mo tenei ahuatanga, me titiro atu tatou ki te pai o ta ratou noho me te pupuri hoki i nga ture. Kaore i penei te ahua o era atu hapu. Mo nga tau e waru e iwa ranei kua pahure ake nei. kaore he raruraru i huaranga. He tika hoki kia titiro atu tatou ko te nui o nga hapu o te Rarawa me Ngapuhi e 7000. Ko toku whakaaro ko tenei ahua noho pai na runga i nga akoranga i roto i nga Kura Maori i mohio ai hoki nga Maori ki nga tikanga Pakeha. a kei te whai hoki ratou inaianei kia mohio ki aua tikanga.”

I mua atu o taku whakamarama i nga whakahaere o enei ra, he mea tika kia whakaatu au i te ripoata a te Kai-tirotiro whakamutunga o nga Kura Maori.

“Kia mohiotia ano he whakahaere hou nga whakahaere e hiahiaia ana kia mahia. ara he whakatu i te huarahi i te ao tawhito kite ao hou. he whakatu kura i waenganui i te iwi me nga kaiwhakaako pakeha hei tohutohu i nga huarahi tika. He penei nga tikanga i te wa i riro ai te mana o nga Kura Maori ki raro i te Tari o nga Kura. Ko nga kupu enei a taua tari, ara:—(1) Kua takoto ke nga tikanga o nga whakahaere o nga Kura Maori i mua atu o te rironga mai o nga whakahaere ki raro i tenei tari. (2) Ahakoa te nui o nga taumahatanga, i tino kaha nga kaiwhakahaere ki te mahi i tatu tika ai i tino pai ai hoki o ratou kura Maori.”

I te wa i riro ai nga Kura Maori ki raro i te mana o te Tari Kura Maori, i hiahiaia hoki kia whakaakona nga matauranga hohonu ki nga Maori. I te tau 1879, ka mutu te mana o te Tari Maori ki runga ki aua kura. ka whakawhitia hoki ki raro i te Tari o nga Kura. I taua wa ka whakatakotoria he kaupapa tuturu mo nga akoranga.

E mea ana te Ture Kura Maori 1880 kia whakaturia nga kura me ona kaiwhakaako, kia whakatakotoria nga tikanga whakahaere me nga kaupapa akoranga. Ko nga kaupapa hei akoranga. ko te Reo Ingarihi. Korero Pukapuka, Tuhituhi, Mapi. Whika. me te Tuitui Kakahu ma nga kotiro. I wehe-wehe ano nga kai-whakaako, me te whakarite ano i o ratou utu. ara kei waenganui i te £80 kite £225 i te tau.

I raro i enei whakahaere hou ka whakaturia a Hemi H. Te Popi hei kai-tirotiro hei kai-whakamatautau hoki. Na runga i ona mate i kore ai ia e tae-a-tinana mai ki konei. E rua tekau ma rima ona tau e mahi ana ia mo nga kura Maori, a ki toku whakaaro na runga i tona kaha me tona aroha hoki kite iwi Maori i kite ai tatou i enei ra i nga painga i hua mai o roto i nga whakaakoranga, hei tohu tena i tino whaihua nga werawera